

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА**

Махмудов Х.З., д.е.н., Борисова І.С., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія

Розглядаються методологічні підходи до формування стратегічних напрямків при використанні наявних ресурсів аграрних підприємств. Розв'язання цієї проблеми пов'язане з необхідністю прийняття оптимальних рішень в управлінні виробництвом.

The methodological going is examined near forming of strategy of the use of present resources agrarian enterprises. The decision of this problem is related to the necessity of acceptance of optimum decisions for the management of operations.

Постановка проблеми. Головним напрямком підвищення ефективності виробництва в сільськогосподарській промисловості є впровадження й використання ринкового механізму господарювання, який передбачає формування дієвих важелів та стимулів, що впливають на її розвиток. Як свідчить світовий досвід, ринковий механізм не можливий без розробки стратегічних напрямків господарювання, економічного і соціального розвитку, ефективному використанню виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств, прискоренню науково-технічного прогресу, підвищенню рівня життя населення тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванням стратегії ресурсозбереження для аграрних підприємств займаються багато вчених-економістів, як вітчизняних, так і зарубіжних. Зокрема П.Т. Саблук, Д.І. Коріна, О.В. Василенко, О.В. Прокопенко, Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. Однак слід зазначити, що проблема використання ресурсного потенціалу аграрної сфери економіки та розробка її стратегічного розвитку досліджено недостатньо.

Мета дослідження. Розглянути стратегічні напрямки розвитку сільськогосподарського виробництва та основні шляхи використання внутрішньовиробничих резервів аграрних підприємств за допомогою використання ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва як у Полтавській області, так і в Україні в цілому слід очікувати за умов врахування внутрішньогосподарських резервів на конкретних підприємствах. Суттєві відмінності між різними сільськогосподарськими підприємствами впливають на певний рівень узагальнення шляхів підвищення ефективності. Характер впливу техніко-технологічних, організаційно-економічних та соціально-економічних факторів на ефективність господарської діяльності однакових для всіх підприємств, дає підстави для узагальнення джерел використання резервів.

Основними шляхами використання внутрішньовиробничих резервів сільськогосподарських підприємств та підвищення ефективності їх виробництва є покращення використання виробничого потенціалу, а також кількісне та якісне оновлення основних фондів. Підвищення рівня ефективного вико-

ристання основних засобів є першочерговим завданням усіх без винятку сільськогосподарських підприємств України. Це особливо актуально на сучасному етапі, коли оновлення основних засобів гальмується відсутністю власних коштів підприємств та обмеженими можливостями щодо залучення позичкового капіталу.

Використання резервів підвищення ефективності сільського господарства України, обумовлених впливом соціально-економічних факторів, вимагає здійснення заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці. Основними шляхами підвищення продуктивності праці є підвищення кваліфікації персоналу, пропаганда передового досвіду з питань організації виробництва, сучасних досягнень науки та техніки.

Розвиток сільського господарства в Україні у перспективі повинен забезпечити вирішення проблеми продовольчої безпеки та досягнення максимально можливого продовольчого самозабезпечення сільськогосподарською продукцією (рис. 1).

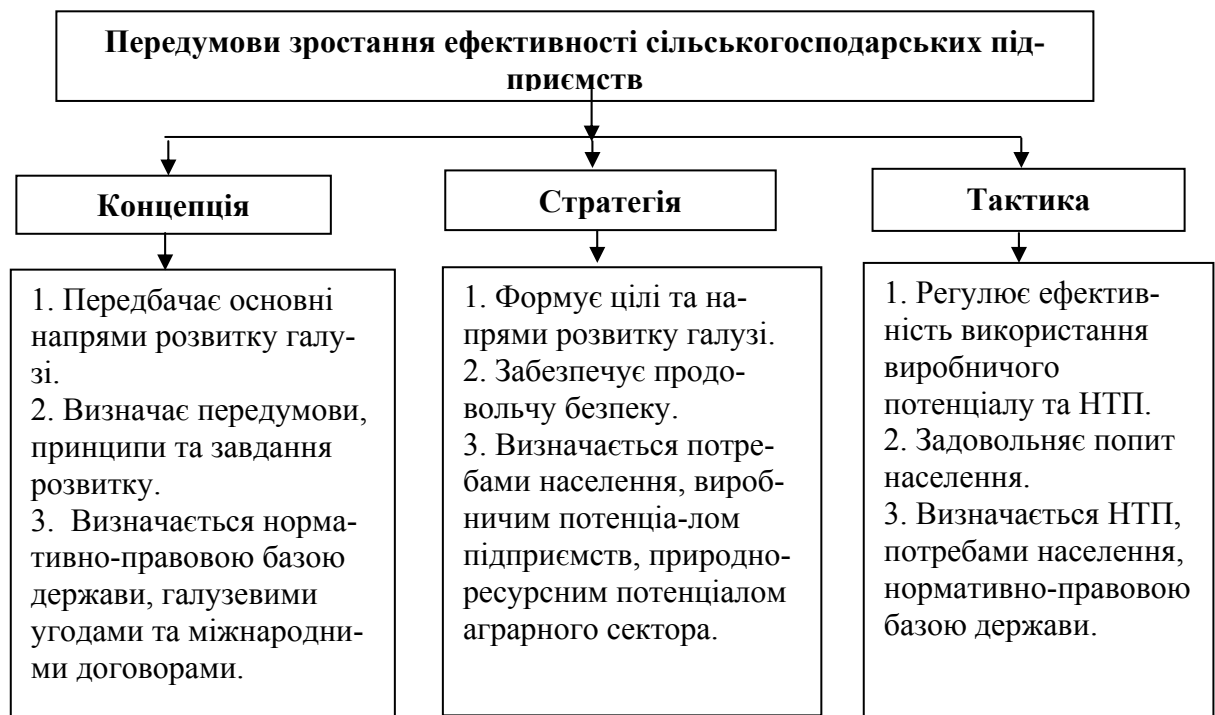

Рис. 1. Управління розвитком виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств

Значним резервом підвищення економічної ефективності функціонування сільськогосподарської промисловості є розширення асортименту продукції шляхом впровадження різних форм комбінування виробництва.

Формування сучасного ринку сільськогосподарської продукції вимагає впровадження широкого кола заходів, одним з яких є вдосконалення економічних взаємовідносин всіх ланок АПК. Сільське господарство має стати основним інтегратором й організатором процесу виробництва шляхом регулювання через ринки продовольчих товарів структури виробництва сільськогосподарської продукції, її обсягів, якості та асортименту.

Світовий досвід показує, що сільськогосподарські підприємства є інтеграційною основою ефективного розвитку виробництва продовольства, вони виконують основні функції щодо налагодження сталих, взаємовигідних з економічної точки зору, міжгалузевих виробничо-технологічних та соціально-економічних зв'язків. Крім того, вони виступають організаторами й інтеграторами системи міжгалузевих процесів із випуску продукції та задоволення потреб населення в продуктах харчування.

Основним шляхом вирішення вищезазначених проблем, на нашу думку, може бути створення професійних та міжпрофесійних об'єднань в агропродовольчому комплексі.

Згідно з проектом Закону України “Про професійні та міжпрофесійні об'єднання в агропродовольчому комплексі”, під агропродовольчим комплексом розуміють “сукупність галузей, що забезпечують виробництво сільськогосподарської продукції, її зберігання, транспортування, переробку, оптовий збут, роздрібну торгівлю, сервісне обслуговування”. Тобто, саме об'єднання сукупності зазначених галузей економіки може бути визнане як міжпрофесійна організація задля захисту інтересів товаровиробників комплексу.

Основною метою об'єднання всіх галузей, задіяних в агропродовольчому комплексі, має бути впровадження сучасних правил стосовно конкуренції й прозорості ринків сільськогосподарської сировини та продукції її переробки для задоволення внутрішнього попиту і створення умов для експортних операцій, впливу на формування державної політики, посилення конкурентоспроможності членів об'єднань на вітчизняному та зарубіжному ринках, наближення без посередників до кінцевого споживача, а головне, для збільшення доходів членів об'єднань.

Відповідно до вищезазначеного, основними завданнями міжпрофесійних об'єднань мають бути: розробка механізмів збалансованого попиту і пропозиції на ринку аграрних продуктів, планове виведення продукції на ринок, стабілізація цін, забезпечення гарантій процесу поставок і оплати, узгодження технологій виробництва, переробки, пакування та продажу кінцевої продукції.

Отже, в основі взаємовідносин переробної промисловості й сільськогосподарських товаровиробників повинен стати закінчений виробничий процес із вирощування сільськогосподарських культур, їх переробки та доведення до споживача кінцевої продукції з мінімальними витратами для усіх учасників даного виробничого процесу. При цьому вирішальну роль у забезпеченні сприятливих умов господарювання повинна відігравати держава – за рахунок вживаних заходів регулювання ринку.

Вдосконалення як економічних взаємовідносин із сільськогосподарськими виробниками, так і підвищення ефективності функціонування переробної промисловості в цілому, вимагає впровадження ефективної маркетингової політики.

Вищою формою маркетингової діяльності є маркетинговий моніторинг, який, до речі, практично відсутній на підприємствах Полтавської області, зокрема на даних підприємствах не аналізується попит і пропозиція на ринку, а

якщо спостереження й відбувається, то носить епізодичний характер і здійснюється тільки після того, коли продукція вироблена та не знаходить своєї реалізації.

У Полтавській області існують серйозні проблеми, спричинені сформованою в попередній період недосконалою структурою виробництва, а відповідно, нераціональним використанням ресурсного потенціалу, відсутністю ринкової інфраструктури тощо. Тому виникає необхідність втручання держави не лише у процес ціноутворення, а й у виконання наступних функцій: забезпечення правового і соціального середовища щодо ефективного функціонування аграрного ринку в цілому; підтримки та стимулювання вільної конкуренції між виробниками всіх ланок АПК; перерозподілу ресурсів на всіх стадіях виробництва та переробки; здійснення ефективної зовнішньоекономічної політики на сировинному ринку тощо.

Отже, запорукою успішного розвитку сільськогосподарських підприємств Полтавської області є здійснення заходів комплексного характеру, спрямованих на забезпечення ефективного розвитку всіх сфер АПК та узгодження взаємодії між ними (рис. 2).

Одним із засобів досягнення основної мети – економічного зростання підприємства в довгостроковій перспективі – є підвищення ефективності ЗЕД підприємства. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства на зовнішньому ринку потрібна стратегія зовнішньоекономічної діяльності, тобто єдиний напрямок, який буде враховувати внутрішні можливості підприємства та ринкові умови, в яких йому доводиться функціонувати.

Необхідно провести аналіз зовнішнього середовища, який включає в себе оцінку постачальників, конкурентів та споживачів, а також аналіз пропонуваного підприємством та конкурентами товарів з метою виявлення стадії життєвого циклу товару та можливості його заміни. Цей аналіз проводиться на засадах складання карти стратегічних груп для визначення положення підприємства серед конкурентів та напрямку його розвитку в наявному конкурентному середовищі. Також необхідні проведення маркетингового дослідження ринку з метою виявлення переваг споживачів та оцінка постачальників для визначення якості сировини та рівня цін на неї в даній галузі.

Висновки. Умовою докорінних перетворень повинні бути досконалі ринкові відносини, у становленні та розвитку яких основну регулюючу роль повинна відігравати держава шляхом створення юридичних, економічних та організаційних передумов ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств.

Для розробки стратегії необхідний комплексний аналіз діяльності підприємства. Треба провести комплексний аналіз ефективності ЗЕД на засадах фінансово-економічного аналізу та складання матриці SWOT та згрупувати економічні показники в ЗСП, що чітко виявить внутрішні можливості підприємства.

Після проведення аналізу економічної діяльності підприємства складається список стратегічних альтернатив, тобто система стратегій в із розрахунком вірогідності їх запровадження щодо досягнення загальної мети.

Рис. 2. Стратегія зростання ефективності сільськогосподарських підприємств

Після впровадження обраної стратегії необхідний постійний контроль за поточною ситуацією внутрішнього та зовнішнього середовища для забезпечення своєчасного реагування на будь-яку зміну з метою адаптації стратегії розвитку.

Література:

1. Демьяненко А.Г. Формирование модели комплексного анализа эффективности внешнеэкономической деятельности предприятия / А.Г. Демьяненко // Экономика, финансы, право. – 2005. – № 2. – с. 22-28.
2. Каплан Роберт С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. – 2-е изд., испр. и доп./Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2006, 512 с.
3. Миролубова Т. В. / Совершенствование внешнеэкономической деятельности предприятий в условиях рыночной экономики: автореф. дис. на получение степени канд. экон. наук./ Т.В. Миролубова – Екатеринбург, 1992.
4. Міжнародний менеджмент. [навч. посібник] / [за редакцією проф. Піддубного О.І.]. – 2-е видання, стереотип. – Х.: ВД «ІНЖЕК» – 2006 – 252 с.
5. Теслюк Н. П. Стратегії підприємства по досягненню конкурентних переваг / Теслюк Н.П. // Экономика, финансы, право. – 2005. – № 11. – С. 17-20.
6. Яковлев А. И. / Усовершенствование методов определения эффективности внешнеэкономической деятельности / Яковлева А.И. // Финансы Украины. – 1998. – № 9. – С. 28-34.

УДК 631.1:637.14

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АПК: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Рудич А.І. к.е.н., Єгорова О.В. к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія

У даній статті розглянуто теоретичні аспекти розвитку інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі, визначено проблеми та перспективи розвитку агропромислової інтеграції, зарубіжний досвід організації регіональних кластерів в АПК.

This article is concern theoretical directions of development integration processes in agriculture. It is defined problems and prospects of development of agricultural integration, foreign experience of organization regional clusters in agriculture.

Постановка проблеми. Реальність намірів України щодо вступу до ЄС вимагає поглибленого аналізу й порівняння законодавчо-правових, економічних, соціальних, екологічних та інших вимірів нашої країни з параметрами ЄС, а також оцінки їх відповідності євроінтеграційним принципам і проголошеним світовим співтовариством парадигмі сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні інтеграційні принципи Європи ґрунтуються на таких трьох взаємопов'язаних і взаємозумовлених пріоритетах: структурні зміни господарства; соціальна сфера; навколишнє середовище. До плану дій „Україна – ЄС” відповідно до інтеграційних принципів, включено такі аспекти: нарощення потенціалу економічного зростання шляхом прискорення та інтенсивного впровадження новітніх технологій у сферах виробництва та послуг, піднесення добробуту громадян на основі єдиних для них соціальних стандартів, зміни ролі та значення факторів розвитку.

Як вважають провідні вітчизняні вчені, а саме П.Т. Саблук, Д.І. Мазоренко, М.Ф. Кропивко, Г.К. Броншпак, Н.К. Васильєва, Р.О. Кулик,